

ZAKON

O SOCIJALNOM PREDUZETNIŠTVU I ZAPOŠLJAVANJU U SOCIJALNIM PREDUZEĆIMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet uređivanja

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se pojam, ciljevi i načela socijalnog preduzetništva, korisnici, socijalno preduzeće, podsticanje socijalnog preduzetništva i zapošljavanja u socijalnom preduzeću, evidencije i izveštavanje, nadzor i druga pitanja od značaja za socijalno preduzetništvo.

Definicije

Član 2.

Socijalno preduzetništvo, u smislu ovog zakona, jeste organizovana društvena delatnost od javnog interesa koja se vrši radi stvaranja novih mogućnosti za rešavanje socijalnih, ekonomskih i drugih problema teže zapošljivih lica i njihovih zajednica, sprečavanja nastajanja i otklanjanja posledica socijalne isključenosti i jačanja društvene solidarnosti i kohezije.

Teže zapošljiva lica jesu lica kojima je potrebna pomoć i podrška za samostalan i produktivan život radi savladavanja socijalnih, materijalnih i životnih teškoća, a koja su radno sposobna i koja ostvaruju prava ili usluge u skladu sa propisima iz oblasti socijalne zaštite i nezaposlena lica u skladu sa propisima iz oblasti zapošljavanja (u daljem tekstu: korisnici).

Načela

Član 3.

Ovaj zakon zasniva se na načelima:

- 1) poštovanja ljudskih prava i dostojanstva;
- 2) uključenosti u sve sfere društvenog života na ravnopravnoj osnovi;
- 3) podizanja nivoa zapošljivosti i podsticanja zapošljavanja u socijalnom preduzeću;
- 4) jednakosti i zabrane diskriminacije;
- 5) obavljanja delatnosti u javnom interesu;
- 6) društveno odgovornog poslovanja.

Korisnici

Član 4.

Korisnici, u smislu ovog zakona, jesu:

- 1) lica koja ostvaruju pravo na novčanu socijalnu pomoć ili pomoć za osposobljavanje, odnosno novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti;

- 2) dugoročno nezaposlena lica starija od 50 godina života;
- 3) pripadnici etničkih zajednica kod kojih je utvrđena stopa nezaposlenosti na teritoriji jedinice lokalne samouprave viša u odnosu na prosečnu stopu nezaposlenosti u Republici Srbiji;
- 4) osobe sa invaliditetom;
- 5) interno raseljena i izbegla lica;
- 6) samohrani roditelji ili supružnici iz porodice u kojoj su oba supružnika nezaposlena;
- 7) povratnici po sporazumu o readmisiji;
- 8) lica koja su bila na izdržavanju kazne zatvora;
- 9) žrtve trgovine ljudima, zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja ili eksploatacije;
- 10) lica koja se suočavaju sa egzistencijalnim teškoćama zbog zavisnosti od alkohola, droga ili drugih opojnih sredstava, posle završetka programa odvikavanja;
- 11) druga teže zapošljiva lica u skladu sa propisima o zapošljavanju, odnosno drugi korisnici u skladu sa propisima iz oblasti socijalne zaštite.

II. SOCIJALNO PREDUZEĆE

Forma socijalnog preduzeća

Član 5.

Socijalno preduzeće može se osnovati u formi privrednog društva, preduzetništva, udruženja građana, zadruga i drugih formi, ako to nije suprotno cilju njegovog osnivanja.

Odredbe ovog zakona koje se odnose na ciljeve, poslove, osnivanje, učešće u upravljanju, ulaganje sredstava, uslove, prijavu statusa socijalnog preduzeća i druge odredbe ovog zakona koje se odnose na socijalno preduzeće primenjuju se na sva socijalna preduzeća bez obzira u kojoj formi su osnovana, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Ciljevi osnivanja

Član 6.

Socijalno preduzeće se osniva i posluje sa ciljem zapošljavanja korisnika i obavljanja poslova, odnosno ulaganja sredstava od ostvarene dobiti u zadovoljavanje potreba korisnika i njihovih zajednica.

Poslovi

Član 7.

Socijalno preduzeće obavlja poslove u različitim oblastima kojima se doprinosi postizanju ciljeva njegovog osnivanja, i to:

- 1) proizvodnje dobara i pružanja različitih usluga, posebno usluga u oblasti socijalne i dečije zaštite, kao i zaštite osoba sa invaliditetom;
- 2) zaštite i unapređenja zdravlja, nauke, obrazovanja i vaspitanja, kulture i umetnosti;

- 3) očuvanja prirode, zaštite životne sredine, komunalnoj, delatnosti sakupljanja sekundarnih sirovina i reciklaže;
- 4) korišćenja alternativnih izvora energije;
- 5) poljoprivrede, ugostiteljstva, turizma;
- 6) zanatstva i posebno promocije i obnove starih zanata i domaće radinosti;
- 7) drugim oblastima.

Proizvodi socijalnog preduzeća nose posebno obeležje — znak u skladu sa zakonom.

Osnivanje

Član 8.

Socijalno preduzeće mogu da osnuju Republika Srbija, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave, privredno društvo, udruženje građana ili drugo pravno ili fizičko lice.

Socijalno preduzeće posluje u skladu sa propisima po kojima je osnovano, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Uslovi za poslovanje u statusu socijalnog preduzeća

Član 9.

Status socijalnog preduzeća stiče se ispunjavanjem uslova predviđenih ovim zakonom i dostavljanjem prijave statusa ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike.

Socijalno preduzeće stiče status socijalnog preduzeća pod uslovom da:

- 1) zapošljava najmanje 5 lica, od kojih u odnosu na ukupan broj zaposlenih zapošljava najmanje 80% korisnika, odnosno najmanje 60% korisnika – osoba sa invaliditetom, a ako posluje u statusu preduzetnika da, pored korisnika osnivača, zapošljava najmanje još jednog korisnika;
- 2) omogućava zaposlenima informisanje i konsultovanje, odnosno učestvovanje u upravljanju i odlučivanju o bitnim pitanjima u vezi sa njihovim radnopravnim statusom, posebno korisnika, na način uređen opštim aktom socijalnog preduzeća;
- 3) zaposlenim korisnicima isplaćuje zaradu čija visina ne prelazi iznos prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji prema poslednjem objavljenom podatku republičkog organa nadležnog za poslove statistike;
- 4) ostvaruje oporezivu dobit srazmernu obimu proizvodnje i ukupnom broju zaposlenih;
- 5) polovinu sredstava od ostvarene dobiti nakon oporezivanja ulaže u očuvanje, povećanje broja i otvaranje novih radnih mesta, unapređenje uslova rada, osposobljavanje i usavršavanje, zadovoljenje potreba zaposlenih i drugih korisnika, odnosno zajednica kojima korisnici pripadaju, a drugu polovinu u Budžetski fond za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva.

Pod zapošljavanjem korisnika u smislu ovog zakona smatra se zaključivanje ugovora o radu u skladu sa propisima o radu.

Prijava statusa socijalnog preduzeća

Član 10.

Socijalno preduzeće koje ispunjava uslove predviđene ovim zakonom dostavlja ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike prijavu koja sadrži sve potrebne dokaze o ispunjavanju uslova za poslovanje u statusu socijalnog preduzeća.

Ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja i socijalne politike vodi bazu podataka o socijalnim preduzećima.

Baza podataka o socijalnim preduzećima vodi se u elektronskom obliku i sadrži podatke koji se odnose na socijalno preduzeće i podatke koji se odnose na datume prijave socijalnog preduzeća ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike, promene podataka i brisanja iz baze podataka sa razlogom brisanja.

Podaci iz baze podataka koji se odnose na socijalno preduzeće sadrže naziv, sedište, delatnost, kontakte i druge podatke koji se odnose na ispunjavanje uslova za poslovanje u statusu socijalnog preduzeća.

Socijalno preduzeće je dužno da obavesti ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja i socijalne politike o svakoj promeni podataka koji su upisani u bazu, a naročito koja je od uticaja na njegovo poslovanje u statusu socijalnog preduzeća, u roku od 15 dana od dana nastanka promene.

Brisanje iz baze podataka o socijalnim preduzećima

Član 11.

Ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja i socijalne politike briše iz baze podataka socijalno preduzeće koje prestane da ispunjava uslove za poslovanje u statusu socijalnog preduzeća.

Socijalno preduzeće koje je brisano iz baze podataka iz razloga što ostvaruje oporezivu dobit nesrazmernu u odnosu na obim proizvodnje i ukupan broj zaposlenih ili ne ulaže deo sredstava od ostvarene oporezive dobiti na način predviđen ovim zakonom ne može ponovo biti upisano u bazu podataka do isteka roka od dve godine od dana brisanja iz te baze.

III. PODSTICANJE SOCIJALNOG PREDUZETNIŠTVA

Pojam

Član 12.

Podsticanje socijalnog preduzetništva podrazumeva mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje i podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja.

Podsticanje socijalnog preduzetništva organizuje i sprovodi organizacija nadležna za poslove zapošljavanja, ustanova socijalne zaštite (u daljem tekstu: organizacije) i preduzeće za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom koje ima status socijalnog preduzeća.

Podsticanje socijalnog preduzetništva može da organizuje i sprovodi i jedinica lokalne samouprave preko centra za podsticanje socijalnog preduzetništva, u skladu sa zakonom.

Radi obavljanja poslova podsticanja zapošljavanja organizacije su dužne da razmenjuju podatke i sarađuju međusobno, kao i sa preduzećem za profesionalnu

rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom koje ima status socijalnog preduzeća i sa centrom za podsticanje socijalnog preduzetništva.

Prednost

Član 13.

Prednost za uključivanje u mere i aktivnosti podsticanja socijalnog preduzetništva imaju korisnici koji:

- 1) istovremeno pripadaju u dve i više kategorija korisnika utvrđenih članom 4. ovog zakona;
- 2) su korisnici novčane socijalne pomoći u skladu sa propisima o socijalnoj zaštiti, odnosno novčane naknade u skladu sa propisima o zapošljavanju i istovremeno pripadaju još jednoj kategoriji utvrđenoj članom 4. ovog zakona;
- 3) su supružnici iz porodice u kojoj su oba supružnika nezaposlena.

Priprema za zapošljavanje

Član 14.

Priprema za zapošljavanje podrazumeva mere i aktivnosti kojima se, u skladu sa propisima o socijalnoj zaštiti i propisima iz oblasti zapošljavanja vrše usluge procene i planiranja, podrške za samostalan život, savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge, odnosno sprovođenje aktivne politike zapošljavanja i profesionalne rehabilitacije po prilagođenim programima koji se odnose na individualni savetodavni rad, razvoj motivacije, stručnu podršku, unapređenje radno-socijalnih veština i sposobnosti, pomoć za osposobljavanje za rad, dodatno obrazovanje i obuka i drugi poslovi.

Procenu potrebe za uključivanje korisnika u pojedine mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje vrše stručni radnici u organizacijama, u skladu sa propisima po kojima obavljaju poslove.

Sprovođenje pripreme za zapošljavanje

Član 15.

Sprovođenje mera i aktivnosti pripreme za zapošljavanje iz člana 14. ovog zakona vrše organizacije samostalno ili preko preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom koje ima status socijalnog preduzeća, centra za podsticanje socijalnog preduzetništva, obrazovnih ustanova ili drugih subjekata koji mogu da sprovode pojedine mere i aktivnosti, u skladu sa zakonom.

Potvrda i preporuka

Član 16.

Po isteku mera i aktivnosti pripreme za zapošljavanje kojima se stiču znanja, sposobnosti i veštine za obavljanje konkretnih poslova korisniku se izdaje potvrda o završenoj pripremi, koja sadrži i opis stečenih znanja i veština.

Preporuku za zapošljavanje u socijalnom preduzeću organizacija izdaje korisniku kome, prema proceni te organizacije, nije potrebno uključivanje u mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje kojima se stiču znanja, sposobnosti i veštine za obavljanje konkretnih poslova.

Naknada troškova

Član 17.

Korisniku koji se nalazi na pripremi za zapošljavanje duže od mesec dana pripada pravo na naknadu troškova prevoza i troškova ishrane za vreme trajanja pripreme u visini neoperezovanog iznosa u skladu sa zakonom.

Mere podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja

Član 18.

Mere podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja podrazumevaju mere aktivne politike zapošljavanja, u skladu sa propisima o zapošljavanju kojima se obezbeđuje stručna podrška za osnivanje i početak rada socijalnog preduzeća, podrška samozapošljavanju, subvencije za zapošljavanje korisnika, subvencije zarada osoba sa invaliditetom i druge mere kojima se obezbeđuju sredstva za zapošljavanje i održanja zaposlenja u socijalnom preduzeću.

Mere podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja sprovodi organizacija nadležna za poslove zapošljavanja u skladu sa opštim aktom kojim se utvrđuju bliži uslovi i merila za ostvarivanje prava na mere podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja.

Subvencija zarade i druge vrste državne pomoći

Član 19.

Socijalno preduzeće koje zaposli na neodređeno vreme korisnika koji je obuhvaćen merama i aktivnostima pripreme za zapošljavanje a nije obuhvaćen drugim merama podsticanja zapošljavanja može da ostvari pravo na subvenciju zarade za tog korisnika u periodu od 12 meseci, u iznosu koji nije viši od iznosa minimalne zarade utvrđene u skladu sa propisima o radu u mesecu za koji se vrši isplata.

Subvencija zarade ostvaruje se prema propisima o državnoj pomoći za zapošljavanje lica koja se teže zapošljavaju i drugim propisima o državnoj pomoći koji su potrebni za primenu propisa o državnoj pomoći za zapošljavanje lica koja se teže zapošljavaju.

Poreski i drugi podsticaji

Član 20.

Socijalno preduzeće ostvaruje posebna prava utvrđena propisima iz oblasti javnih nabavki, fiskalne politike, doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, državne pomoći i drugim propisima, u skladu sa tim propisima.

Podsticanje socijalnog preduzetništva u jedinici lokalne samouprave

Član 21.

Jedinica lokalne samouprave koja samostalno ili sporazumno sa drugom jedinicom lokalne samouprave obezbedi zapošljavanje najmanje 10% korisnika koji imaju prebivalište na teritoriji te jedinice lokalne samouprave, od kojih je najmanje polovina korisnika koji imaju prednost za uključivanje u pripremu za zapošljavanje, može ostvariti učešće u finansiranju mera podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja u socijalnom preduzeću na teritoriji te jedinice lokalne samouprave, koje,

u zavisnosti od stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave koji je utvrdio republički organ nadležan za poslove statistike, iznosi:

1) za četvrtu grupu (stepen razvijenosti ispod 60% republičkog proseka) i za devastirana područja (stepen razvijenosti ispod 50% republičkog proseka) – polovinu potrebnih sredstava;

2) za treću grupu (u rasponu od 60% do 80% republičkog proseka) – trećinu potrebnih sredstava;

3) za drugu grupu (u rasponu od 80% do 100% republičkog proseka) i ostale jedinice lokalne samouprave – 10% potrebnih sredstava.

Ako jedinica lokalne samouprave ne obezbedi zapošljavanje korisnika iz stava 1. ovog člana u potpunosti, iznos sredstava na ime učešća u finansiranju mera podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja u socijalnom preduzeću na teritoriji jedinice lokalne samouprave srazmerno se umanjuje.

Zahtev za učešće u finansiranju mera podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja podnosi se ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja u okviru zahteva za finansiranje programa i mera aktivne politike zapošljavanja, u skladu sa propisima o zapošljavanju, odnosno ministarstvu nadležnom za socijalnu zaštitu u skladu sa programom unapređenja socijalne zaštite ako se radi o pružanju usluga socijalne zaštite.

Osnivanje socijalnog preduzeća od strane jedinice lokalne samouprave

Član 22.

Jedinica lokalne samouprave obezbeđuje zapošljavanje korisnika koji imaju prebivalište na teritoriji te jedinice lokalne samouprave osnivanjem jednog ili više socijalnih preduzeća koja obavljaju poslove iz nadležnosti jedinica lokalne samouprave u skladu sa propisima o lokalnoj samoupravi, odnosno osnivanjem socijalnog preduzeća kao drugog subjekta pružaoca usluga socijalne zaštite u skladu sa propisima iz oblasti socijalne zaštite i zapošljavaju odgovarajući broj korisnika.

Obavljanje poslova

Član 23.

Obezbeđivanje zapošljavanja korisnika na teritoriji jedinice lokalne samouprave može se obezbediti i obavljanjem poslova, nabavkom roba ili vršenjem usluga od strane jednog ili više socijalnih preduzeća osnovanih na njenoj teritoriji koja zapošljavaju odgovarajući broj korisnika, pod uslovom da se na taj način obezbeđuju sredstva za zarade zaposlenih korisnika u visini prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji prema podacima republičkog organa nadležnog za poslove statistike u periodu od najmanje 12 meseci od dana izvršenja finansijskih obaveza.

Centar za podsticanje socijalnog preduzetništva

Član 24.

Ako je jedinica lokalne samouprave osnovala više socijalnih preduzeća na svojoj teritoriji, redovno sagledavanje ispunjenosti uslova za status socijalnog preduzeća, koordinaciju i praćenje rada, podsticanje socijalnog preduzetništva i druge poslove u vezi sa socijalnim preduzećima ta jedinica lokalne samouprave vrši preko centra za podsticanje socijalnog preduzetništva koji osniva.

IV. BUDŽETSKI FOND ZA PODSTICANJE RAZVOJA SOCIJALNOG PREDUZETNIŠTVA

Član 25.

Osniva se Budžetski fond za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva.

Budžetski fond za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva se osniva na neodređeno vreme i njime upravlja ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja i socijalne politike.

Odluku o otvaranju Budžetskog fonda za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva donosi Vlada.

Član 26.

Budžetski fond za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva finansira se iz sredstava obezbeđenih u budžetu Republike Srbije, sredstava izdvojenih iz dela dobiti socijalnog preduzeća, donacija, legata i drugih prihoda u skladu sa zakonom.

Sredstva Budžetskog fonda za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva koriste se u svrhe podsticanja socijalnog preduzetništva, poboljšanja uslova rada, unapređenja proizvodnih programa i usluga, uvođenja standarda, poboljšanja kvaliteta proizvoda i pruženih usluga, kao i za programe pomoći socijalnim preduzećima u slučaju problema u njihovom poslovanju, u skladu sa pravilima o državnoj pomoći.

V. SAVET ZA PODSTICANJE RAZVOJA SOCIJALNOG PREDUZETNIŠTVA

Član 27.

Vlada osniva Savet za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva kao savetodavno telo koje daje mišljenja u vezi sa pitanjima podsticanja socijalnog preduzetništva, projektima razvoja socijalnog preduzetništva i obavlja druge poslove u skladu sa odlukom o osnivanju.

Savet za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva čine predstavnici osnivača, organizacija, preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom koja imaju status socijalnog preduzeća, centara za podsticanje socijalnog preduzetništva, socijalnih preduzeća, udruženja od značaja za socijalno preduzetništvo i drugih lica.

Jedinica lokalne samouprave može osnovati savet na lokalnom nivou ili u okviru postojećih organa, odnosno centra za podsticanje socijalnog preduzetništva obavljati poslove iz nadležnosti saveta.

VI. EVIDENCIJE I IZVEŠTAVANJE

Član 28.

Organizacije vode evidenciju o podsticanju socijalnog preduzetništva i drugim poslovima u skladu sa ovim zakonom i dostavljaju redovne izveštaje o podacima iz evidencije i realizaciji ciljeva socijalnog preduzetništva ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike.

Jedinica lokalne samouprave dostavlja godišnji izveštaj ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike o zapošljavanju korisnika sa svoje teritorije u socijalnom preduzeću neposredno ili preko centra za podsticanje socijalnog preduzetništva.

Socijalno preduzeće dostavlja godišnji izveštaj o svim podacima u vezi ispunjavanja uslova za poslovanje u statusu socijalnog preduzeća iz člana 9. ovog zakona ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike.

VII. NADZOR

Član 29.

Inspekcijski nadzor nad primenom ovog zakona od strane socijalnih preduzeća, kao i nad ostvarivanjem prava, položaja i zaštite korisnika koji su u radnom odnosu u socijalnom preduzeću vrši Inspektorat za rad, u skladu sa ovim zakonom i propisima iz oblasti rada i bezbednosti i zdravlja na radu.

VIII. KAZNE NE ODREDBE

Član 30.

Novčanom kaznom od 200.000,00 do 1.000.000,00 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice – organizacija ako:

1) ne obavlja poslove pripreme za zapošljavanje u socijalnom preduzeću (član 14);

2) ne izvrši procenu potrebe za uključivanje korisnika u mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje (član 14. stav 2);

3) ne izda potvrdu o završenoj pripremi, odnosno preporuku za zapošljavanje u socijalno preduzeće (član 16);

1) ne omogući ostvarivanje prava na naknadu troškova utvrđenih članom 17. ovog zakona;

2) ne vodi evidencije i dostavlja izveštaje o podsticanju i realizaciji ciljeva socijalnog preduzetništva (član 28. stav 1).

Novčanom kaznom od 20.000,00 do 100.000,00 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana i odgovorno lice u pravnom licu.

Član 31.

Novčanom kaznom od 200.000,00 do 1.000.000,00 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice – preduzeće za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, centar za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, obrazovna ustanova ili drugi subjekat ako:

1) ne sprovodi ili sprovodi suprotno odredbama ovog zakona mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje u socijalnom preduzeću (član 15);

2) poslove ne vrši ili ih vrši suprotno odredbama ovog zakona (član 24);

3) ne dostavlja izveštaj o zapošljavanju korisnika (član 28. stav 2).

Novčanom kaznom od 20.000,00 do 100.000,00 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana i odgovorno lice u pravnom licu.

Član 32.

Novčanom kaznom od 200.000,00 do 1.500.000,00 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice u statusu socijalnog preduzeća ako:

1) obavlja poslove kao socijalno preduzeće bez odgovarajućeg broja zaposlenih korisnika (član 9. stav 2. tačka 1);

2) ne omogući zaposlenima učešće u upravljanju i odlučivanju na način utvrđen ovim zakonom (član 9. stav 2. tačka 2);

3) zaposlenim korisnicima isplaćuje zaradu u visini većoj od iznosa utvrđenog ovim zakonom (član 9. stav 2. tačka 3);

4) ostvaruje oporezivu dobit nesrazmernu u odnosu na obim proizvodnje i ukupan broj zaposlenih (član 9. stav 2. tačka 4);

5) ne ulaže sredstva od ostvarene dobiti na način utvrđen ovim zakonom (član 9. stav 2. tačka 5);

6) obavlja poslove kao socijalno preduzeće bez prijave statusa ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja (član 10. stav 1);

7) ne obavesti ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja i socijalne politike o promenama od uticaja na status socijalnog preduzeća (član 10. stav 5);

8) ne dostavlja izveštaj ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike (član 28. stav 3).

Novčanom kaznom od 10.000,00 do 500.000,00 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana preduzetnik u statusu socijalnog preduzeća.

Novčanom kaznom od 20.000,00 do 100.000,00 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana i odgovorno lice u pravnom licu.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 33.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe čl. 28. i 34. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Službeni glasnik RS”, br. 36/09 i 32/13) u delu koji se odnosi na socijalnu organizaciju i član 45. istog zakona.

Član 34.

Vlada će otvoriti Budžetski fond za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva i osnovati Savet za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Organizacije su dužne da donesu opšta akta i usklade organizaciju na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 35.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. Ustavno pravni osnov

Ustavni osnov za donošenje Zakona o socijalnom preduzetništvu i zapošljavanju u socijalnim preduzećima sadržan je u članu 97. tačka 8. Ustava Republike Srbije, prema kome Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti zapošljavanja, radnih odnosa, zaštite na radu, socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti, kao i druge ekonomske i socijalne odnose od opšteg interesa.

II. Razlozi za donošenje zakona

Neki od najvažnijih problema sa kojima se Republika Srbija danas suočava u uslovima ekonomske krize svakako jesu povećanje siromaštva građana kao direktna posledica ekonomske krize, smanjenje zaposlenosti i povećanje nezaposlenosti i neaktivnosti stanovništva, uz istovremeno povećanje broja korisnika različitih usluga socijalne zaštite i primalaca novčanih socijalnih pomoći. Broj siromašnih građana koji ne mogu da zadovolje ni osnovne životne potrebe konstantno se povećavao poslednjih godina, a ispod linije siromaštva je oko 700.000 lica. Stopa apsolutnog siromaštva povećana je sa 6,9% u 2009. godini na čak 9,2 % u 2010. godini.

Siromaštvo je višedimenzionalni problem koji, pored nedovoljnih prihoda za zadovoljenje osnovnih životnih potreba, podrazumeva neadekvatan pristup uslugama socijalne zaštite, obrazovnim, zdravstvenim i drugim uslugama, kao i velike teškoće pri zapošljavanju. Politika smanjenja siromaštva, u skladu sa najboljim tradicijama zemalja EU, podrazumeva istovremeno definisanje i sprovođenje politike socijalne inkluzije, te je, pored povećanja obuhvata korisnika usluga socijalne zaštite i omogućavanja što lakšeg pristupa tim i drugim uslugama, potrebno na svim nivoima preduzimati specifične međusektorske mere sa posebnim naglaskom na osetljive i marginalizovane grupe stanovništva. Koncept socijalne inkluzije motivisan je i opredeljenjem Republike Srbije za sprovođenje procesa evropskih integracija i usaglašavanje različitih politika koje vode delotvornijoj socijalnoj koheziji.

Kada se govori o siromaštvu uopšte i pojedinim ugroženim kategorijama građana, svakao se posebno izdvajaju stariji i lica koja žive u višečlanim domaćinstvima, onima u kojima je nosilac domaćinstva sa niskim nivoom obrazovanja, neaktivan ili nezaposlen. Ono što posebno zabrinjava jeste činjenica da skoro polovina socijalno ugroženih radno sposobnih građana ne rade, ali i ne traže posao.

Problem siromaštva kao posledica negativnih efekata ekonomske krize reflektuje se na smanjenje privrednih aktivnosti i potražnje za radnom snagom. Radi ilustracije, stopa zaposlenosti je u 2008. godini iznosila 53,7%, dok je u 2012. godini stopa zaposlenosti svega 44,2% u aprilu mesecu, odnosno 46,4% u oktobru (prema podacima iz Ankete o radnoj snazi Republičkog zavoda za statistiku). Broj nezaposlenih, odnosno stopa nezaposlenosti, kontinuirano raste od 2008. godine kada je bila 14,4%, dok je u 2012. godini čak 26,1% u aprilu mesecu kao posledica značajnog broja otkaza u prvom kvartalu 2012. godine, dok se kasnije tržište rada stabilizovalo nakon ovog šoka sa početka godine i počelo da funkcioniše i beleži blagi rast zaposlenosti što se direktno odrazilo na pad stope nezaposlenosti u oktobru 2012. godine na 23,1%. Sa druge strane, i stopa neaktivnosti u istom periodu raste (sa 37,3% na 39,6%).

Kretanje osnovnih indikatora tržišta rada

Starosna kategorija 15-64	April 2010.	Oktobar 2010.	April 2011.	Novembar 2011.	April 2012.	Oktobar 2012.
--------------------------------------	------------------------	--------------------------	------------------------	---------------------------	------------------------	--------------------------

Stopa aktivnosti	59,1%	58,8%	58,9%	59,9%	59,7%	60,4%
Stopa zaposlenosti	47,2%	47,1%	45,5%	45,3%	44,2%	46,4%
Stopa nezaposlenosti	20,1%	20,0%	22,9%	24,4%	26,1%	23,1%
Stopa neaktivnosti	40,9%	41,2%	41,1%	40,1%	40,3%	39,6%

Izvor: ARS, Republički zavod za statistiku

Ukupan broj zaposlenih lica radnog uzrasta (15-64), prema podacima ARS-a iz oktobra 2012. godine, iznosi oko 2.201.000, dok broj nezaposlenih, kao i stopa nezaposlenosti, kontinuirano raste od 2008. godine do oktobra 2012. godine kada je zabeležen pad stope nezaposlenosti. Ukupan broj nezaposlenih lica radnog uzrasta (15-64), prema podacima ARS-a iz oktobra 2012. godine, iznosi oko 661.000. Pad stope nezaposlenosti lica radnog uzrasta od 3 procentna poena u oktobru u odnosu na april 2012. godine prouzrokovan je radnim angažovanjem na poslovima uglavnom privremenog ili sezonskog karaktera, najvećim delom u sektoru poljoprivrede, a zatim i u sektoru prerađivačke industrije, državne uprave i u trgovini, iz kog se razloga teško može očekivati dalji, kontinuirani pad stope nezaposlenosti.

Broj aktivnog stanovništva radnog uzrasta (15-64) u oktobru 2012. godine iznosi oko 2.863.000 lica, a broj neaktivnog stanovništva radnog uzrasta u istom mesecu iznosi oko 1.880.000 lica.

Poseban problem leži i u činjenici da tržište rada u Republici Srbiji karakteriše neusklađenost između ponude i potražnje radne snage, pojačana neskladom u kvalifikacionoj i starosnoj strukturi, visoka dugoročna nezaposlenost, visoka stopa nezaposlenosti lica sa nižim i srednjim nivoima obrazovanja, uz velike regionalne disproporcije. Udeo dugoročno nezaposlenih lica (onih koji posao traže godinu dana i duže) je visok i u 2012. godini iznosi oko 78%. Dugo čekanje na zaposlenje dovodi do gubitka motivacije, znanja i smanjivanja mogućnosti za zapošljavanje.

Pored pomenutog, kod poslodavaca postoji stalni napor za podizanjem produktivnosti i smanjenjem troškova poslovanja, u cilju opstanka u uslovima tržišne konkurencije. Ova tendencija rezultira smanjenjem broja zaposlenih (višak zaposlenih) i retkim dobijanjem prilika za ponovno radno angažovanje posebno starijih radnika, pripadnika pojedinih društvenih grupa, kao što su izbegla i raseljena lica, pripadnici određenih etničkih grupa, lica nedovoljnog obrazovanja, sa zastarelim znanjima i sl., iz kog razloga, bez mogućnosti da obezbede sredstva za život i doprinesu poboljšanju svog socijalnog položaja, ove kategorije lica u stanju socijalne potrebe, dugo ostaju na marginama društva.

U takvim uslovima, velika nezaposlenost i loš status određenih društvenih grupa, zahtevaju da se problem adekvatno reši, odnosno da se ovim kategorijama lica kroz mogućnost zapošljavanja omogući socijalno uključivanje, a time doprinese i napretku društva u celini. Pri tom, treba naglasiti da je nesporno da je već dosta učinjeno postojećim zakonskim propisima iz oblasti socijalne zaštite, zapošljavanja i osiguranja za slučaj nezaposlenosti (posebno zapošljavanja osoba sa invaliditetom), zadrugarstva, udruženja građana i dr. ali ovde je reč o specifičnoj kategoriji lica koja iz nekog razloga nisu u dovoljnoj meri obuhvaćena svim aktivnostima predviđenim ovim propisima.

U cilju rešavanja ovih problema, jedna od mera kojima se može uticati na navedene negativne trandove jeste razvoj tzv. socijalnog preduzetništva, ili trećeg sektora - nalazi se između javnog i privatnog sektora, koji već postoji u pojedinim evropskim zemljama. Iako je u pojedinim evropskim zemljama ovaj sektor nastao kao korektiv nedostataka tržišne ekonomije, što bi moglo važiti i u slučaju naše zemlje, bitno je naglasiti da razvoj socijalnog preduzetništva može u velikoj meri da ublaži posledice navedenih problema u privrednom razvoju i da u značajnoj meri ublaži probleme zapošljavanja lica koja iz različitih razloga nisu konkurentna na tržištu rada.

U Republici Srbiji koncept „socijalnog preduzetništva“ do sada nije na adekvatan način prepoznat od strane pravnog sistema, iako su značaj koncepta i njegovi pozitivni efekti prepoznati u društvu. Ne postoji pravni propis koji na sveobuhvatan način reguliše ovu materiju, ali u nekoliko zakona i strategija postoje odredbe koje su osnova i podrška budućeg razvoja socijalnog preduzetništva. Cilj kome svakako treba težiti, jeste usvajanje zakona u ovoj oblasti, koji bi bio urađen po ugledu na rešenja u zemljama EU i prilagođen specifičnostima ekonomske i socijalne tranzicije u Republici Srbiji.

Prema izveštajima koji se odnose na socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva konstatovano je da je u Republici Srbiji već postoje specifična „socijalna preduzeća“ (preko 1.000) među kojima su najbrojnije zadruge, udruženja građana, preduzeća za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i zavisna tzv. „spin-of“ preduzeća čiji su osnivači udruženja građana. Među najvažnijim ciljevima ovih preduzeća su podrška različitim osetljivim grupama, lokalni razvoj i razvoj preduzetništva. Kao ključni problemi za dalji razvoj ovog sektora identifikovani su: neadekvatan pravni okvir, nedovoljno ulaganje u ljudski kapital, otežan pristup izvorima finansiranja, poreski tretman, nedostatak statističkog praćenja, što je karakteristično i za zemlje u okruženju.

U zemljama EU postoje različiti oblici organizovanja socijalnog preduzetništva s obzirom na uslove i specifičnosti svake zemlje, što daje mogućnost da svaka zemlja razvije upravo onaj tip socijalnog preduzetništva koji odgovara njenim uslovima. Ono što je, međutim, zajedničko za sve oblike organizovanja socijalnog preduzetništva, jeste da nisu profitno orijentisani, što znači da se ostvarena dobit ponovo ulaže u cilju daljeg ravijanja delatnosti određenog oblika socijalnog preduzetništva. Dakle, socijalno preduzetništvo počiva na izrazito etičkim, humanim principa uzajamne solidarnosti i odgovornosti prema onim članovima društva koji nisu u stanju sami da se uključe u oštre uslove tržišne konkurencije. Pored zapošljavanja, kojim se ovakvim licima daje mogućnost da prevaziđu siromaštvo, ovaj tip preduzetništva omogućuje ovim licima uključivanje u društvo i razvijanje svesti o ličnoj odgovornosti. Cilj socijalnih preduzeća je razvoj lokalnih zajednica, često su osnovana od strane grupe građana a distribucija profita je izrazito limitirana jer se isti reinvestira u misiju socijalnog preduzeća.

Na nivou EU ne postoji ni posebna pravna regulativa o socijalnom preduzetništvu. Nedostatak posebne pravne regulative posledica je nesaglasnosti zemalja članica EU u pogledu same sadržine pojma i koncepta socijalnog preduzetništva/socijalnih preduzeća, kao i činjenice da je socijalno preduzetništvo neravnomerno razvijeno u ovim državama. Ipak, EU posvećuje značajnu pažnju socijalnom preduzetništvu. U Evropskom parlamentu od 1990. godine deluje grupa za socijalno preduzetništvo, a Evropski parlament je usvojio niz rezolucija koje se bave socijalnim preduzetništvom. Od posebnog značaja je Rezolucija o socijalnom preduzetništvu iz 2009. godine, u kojoj se, između ostalog, konstatuje da je socijalno preduzetništvo heterogeni koncept, koji se različito reguliše u zemljama-članicama i za koje se koriste i drugi nazivi (ekonomija solidarnosti, treći sektor, socijalna ekonomija, itd), ali da, nezavisno od nacionalnih razlika, ovaj koncept ima određene zajedničke crte, koje uključuju: demokratski način organizovanja, radnička participacija, socio-ekonomski ciljevi (a ne sticanje dobiti), načelo solidarnosti, volontiranja i društvene odgovornosti.

Osim aktivnosti Evropskog parlamenta na ovom području, Evropska komisija je 2010. godine objavila dokument „Evropa do 2020: evropska strategija za pametan, inkluzivni i održivi rast“. Ovim dokumentom identifikuju se prioritete i ciljevi EU u narednih deset godina, kako bi se prevazišle posledice globalne ekonomske krize i osiguralo vodeće mesto u međunarodnoj podeli rada, te se predlažu tri uzajamno komplementarna prioriteta u cilju daljeg razvoja socijalno-tržišne ekonomije: pametni

razvoj (ekonomija zasnovana na znanju i inovacijama); održivi razvoj (promocija efikasnije, kompetativnije i ekološki napredne ekonomije); i inkluzivni razvoj (visoka stopa zaposlenosti, u funkciji teritorijalne i socijalne kohezije). Kada je reč o inkluzivnom razvoju, ističe se nužnost preuzimanja mera kojim će se obezbediti kontinuirano obrazovanje i prekvalifikacija radne snage, povećati procentualno učešće zaposlenih žena, obezbediti jačanje koncepta socijalne odgovornosti preduzeća i smanjiti siromaštvo.

Evropska komisija je i u okviru Platforme za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti pokrenula Inicijativu za socijalno poslovanje koja definiše socijalno preduzetništvo i socijalna preduzeća kao ona koja treba da služe interesima lokalnih zajednica (npr. socijalni, ekološki ciljevi) a ne sticanju profita. Navodi se da da ova preduzeća zapošljavaju najranjivije grupe i tako doprinose socijalnoj koheziji, zapošljavanju i smanjivanju nejednakosti.

Konačno, nešto agresivniju ulogu u promovisanju socijalnog preduzetništva na nivou EU ima Ekonomsko-socijalni komitet, koji je savetodavno telo Saveta Ministara i Evropskog parlamenta. Tako se u „Mišljenju o socijalnoj ekonomiji i socijalnom preduzetništvu”, iz 2011. godine, ističe da su socijalna preduzeća ključni element evropskog socijalnog modela, podržavaju se naporima Evropske komisije za stvaranje političkog okvira i akcionog plana za promociju socijalnih preduzeća, sugeriše da sledeći ciklus programiranja strukturalnih fondova EU eksplicite sadrži podršku osnivanju i delovanju socijalnih preduzeća, predlaže reforma pravila o javnim nabavkama, kako bi se bolje uvažile specifičnosti socijalnih preduzeća, itd.

Uzimajući u obzir da ne postoji međunarodno prihvaćena definicija socijalnog preduzetništva i socijalnih preduzeća, preporuka u pogledu nacionalnih regulativa ide u pravcu da svaka zemlja treba da razvije svoj pravni okvir koji će uvažavati dobru praksu, a prilikom izbora kriterijuma za definisanje socijalnih preduzeća najbolje je da se odredi „najmanji zajednički imenitelj” ovih preduzeća kao npr. neprofitni ciljevi, limitirana distribucija profita, kontinuirana prodaja dobara/usluga određenom subjektu i sl.

Na osnovu svega navedenog, može se zaključiti da je i u našoj zemlji socijalno preduzetništvo realan i poželjan model za postizanje socijalnog uključivanja i zapošljavanja određenih društvenih grupa, pogotovo imajući u vidu i odredbe Ustava prema kojima se, u smislu zabrane diskriminacije, navodi da se ne smatraju diskriminacijom posebne mere koje Republika Srbija može uvesti radi postizanja pune ravnopravnosti lica ili grupe lica koja su suštinski u nejednakom položaju sa ostalim građanima.

U smislu navedenog sačinjen je tekst Zakona o socijalnom preduzetništvu i zapošljavanju u socijalnom preduzeću, baziran na iskustvima drugih zemalja, ali pre svega na karakteristikama i potrebama naše zemlje. Predloženim propisom uređuje se način socijalnog uključivanja i zapošljavanja određenih društvenih grupa kao i način rada i oblik organizovanja socijalnog preduzeća, primereni uslovima, potrebama i mogućnostima naše zemlje, dok se, sa druge strane, kroz uključivanje lokalne samouprave u pronalaženje poslova ili obavljanje određenih poslova iz nadležnosti tih jedinica lokalne samouprave, omogućava održivost ovih preduzeća dokle god imaju status, odnosno ispunjavaju zakonom predviđene uslove.

U cilju olakšavanja pristupa finansijama za različite oblike socijalnog preduzetništva, potrebno je otvoriti mogućnosti koje već postoje preko dosadašnjih izvora finansiranja i podsticaja. U tom smislu je neophodno omogućiti pristup finansiranju socijalnim preduzećima gde god je to moguće: namenski transferi, finansiranje usluga socijalne zaštite, aktivna politika zapošljavanja, subvencije za zapošljavanje, podrška samozapošljavanju, različite obuke i prekvalifikacija, odnosno dokvalifikacija, profesionalna rehabilitacija i podsticanje zapošljavanja osoba sa

invaliditetom, garancijske šeme za osiguranje bankarskog kredita, i sl. Takođe, bilo bi neophodno da se postojeći programi finansiranja unaprede, a radi ostvarivanja održivosti i daljeg razvoja socijalnog preduzetništva, zakonom se predviđa osnivanje Fonda za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, čiji bi osnovni prihod, po principu solidarnosti, činila sredstva izdvojena iz dela dobiti samih socijalnih preduzeća ali i sredstva budžeta Republike Srbije.

Pored neospornih pozitivnih socijalnih efekata, ovaj zakon u perspektivi doprinosi i smanjenju ukupnih potrebnih sredstava za socijalnu zaštitu i time utiče na poboljšanje prihoda budžeta, pa pored socijalnog i humanog, regulisanje ove materije ima i svoje ekonomsko opravdanje. Pri tom treba naglasiti da je uloga države, kao i jedinica lokalne samouprave u funkcionisanju i razvijanju socijalnog preduzetništva izuzetno značajna, kako u pogledu stvaranja neophodnog ekonomskog, zakonodavnog i organizacionog sistema, tako i stimulisanjem građana da se opredele i uključe u ovaj vid preduzetništva, a posebno kada su u pitanju nerazvijena područja.

III. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja

1. Osnovne odredbe (čl. 1–4)

Osnovnim odredbama ovog zakona, pored predmeta uređivanja, izvršeno je definisanje socijalnog preduzetništva i teže zapošljivih lica, načela na kojima se zasniva zakon, kao i nabiranje korisnika socijalnog preduzetništva.

Pod socijalnim preduzetništvom smatra se organizovana društvena delatnost od javnog interesa čiji je prvenstveni cilj pomoć i podrška za samostalan i produktivan život pojedinaca – teže zapošljivih lica i njihovih zajednica, radi stvaranja novih mogućnosti za rešavanje njihovih socijalnih, ekonomskih i drugih problema, kao i sprečavanja nastajanja i otklanjanja posledica socijalne isključenosti i jačanja društvene solidarnosti i kohezije.

Teže zapošljiva lica definisana su kao lica kojima je potrebna pomoć i podrška za samostalan i produktivan život radi savladavanja socijalnih, materijalnih i životnih teškoća, a koja su radno sposobna i koja ostvaruju prava ili usluge u skladu sa propisima iz oblasti socijalne zaštite i nezaposlena lica u skladu sa propisima iz oblasti zapošljavanja. Ova lica se u daljem tekstu prepoznaju kao korisnici socijalnog preduzetništva i zapošljavanja u socijalnim preduzećima.

Načela na kojima se zasniva ovaj zakon su: načelo poštovanja ljudskih prava i dostojanstva; uključenosti u sve sfere društvenog života na ravnopravnoj osnovi; podizanja nivoa zapošljivosti i podsticanja zapošljavanja u socijalnom preduzeću; jednakosti i zabrane diskriminacije; obavljanja delatnosti u javnom interesu; i društveno odgovornog poslovanja.

Pod korisnicima se smatraju lica koja ostvaruju prava ili usluge u skladu sa propisima iz oblasti socijalne zaštite i nezaposlena lica u skladu sa propisima iz oblasti zapošljavanja, dakle lica koja nemaju dovoljno materijalnih sredstava za samostalan život iz bilo kojih razloga, a nalaze se na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje ili su korisnici centara za socijalni rad. To su prvenstveno lica koja ostvaruju pravo na novčanu socijalnu pomoć ili pomoć za osposobljavanje, odnosno novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti; dugoročno nezaposlena lica starija od 50 godina života; pripadnici etničkih zajednica kod kojih je utvrđena stopa nezaposlenosti na teritoriji jedinice lokalne samouprave viša u odnosu na prosečnu stopu nezaposlenosti u Republici Srbiji; osobe sa invaliditetom; interno raseljena i izbegla lica; samohrani roditelji ili supružnici iz porodice u kojoj su oba supružnika nezaposlena; povratnici po sporazumu o readmisiji; lica koja su bila na izdržavanju

kazne zatvora; žrtve trgovine ljudima, zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja ili eksploatacije; lica koja se suočavaju sa egzistencijalnim teškoćama zbog zavisnosti od alkohola, droga ili drugih opojnih sredstava, posle završetka programa odvikavanja; ili druga lica koja su u okviru pomenutih organa prepoznata kao lica kojima je potrebna posebna pomoć radi prevazilaženja svakodnevnih egzistencijalnih problema.

2. Socijalno preduzeće (čl. 5-11)

Zakonom je uređeno da se socijalno preduzeće može osnovati u formi privrednih društava, preduzetništva, udruženja građana, zadruga i drugih formi privrednih subjekata ako to nije suprotno cilju njihovog osnivanja. Dakle, socijalno preduzetništvo se može obavljati u svim postojećim formama organizovanja, u skladu sa propisima kojima se reguliše ta forma organizovanja, i u skladu sa specifičnim uslovima predviđenim samim zakonom.

Osnovni cilj osnivanja i poslovanja socijalnog preduzeća je zapošljavanje korisnika i obavljanje poslova, odnosno ulaganje sredstava od ostvarene dobiti u zadovoljavanje potreba korisnika i njihovih zajednica.

Koji su to poslovi koje socijalno preduzeće može i treba da obavlja navedeno je u najopštijem smislu, i to: proizvodnja dobara i pružanje različitih usluga, posebno usluga u oblasti socijalne i dečije zaštite, kao i zaštite osoba sa invaliditetom; zaštite i unapređenja zdravlja, nauke, obrazovanja i vaspitanja, kulture i umetnosti; očuvanja prirode, zaštite životne sredine, komunalnoj i delatnosti reciklaže i sakupljanja sekundarnih sirovina; korišćenja alternativnih izvora energije; poljoprivrede, ugostiteljstva i turizma; zanatstva i posebno promocije i obnove starih zanata i domaće radinosti; drugim oblastima. Zakonom su dakle dati samo najopštiji poslovi kojima socijalno preduzeće može da se bavi, naglašavajući pri tome naročito neke poslove iz nadležnosti jedinica lokalne samouprave koje te poslove mogu i u perspektivi bi trebalo da obavljaju preko socijalnog preduzeća. Sa druge strane, ostavlja se mogućnost i obavljanja drugih poslova u smislu podsticanja inovativnosti i specifičnih potreba lokalnih zajednica.

Proizvodi socijalnog preduzeća nose posebno obeležje – znak, kao bi, u smislu društveno odgovornog poslovanja bili prepoznati od strane šire društvene zajednice.

Kao osnivači socijalnog preduzeća mogu se pojaviti sva pravna i fizička lica, kao i Republika Srbija, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave.

Socijalno preduzeće inače posluje u skladu sa propisima po kojima je osnovano, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Međutim, socijalno preduzeće stiče takav status tek ako ispuni uslove predviđene samim zakonom i ima prijavi svoj status ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike.

Uslovi za status socijalnog preduzeća podrazumevaju da to preduzeće zapošljava najmanje 5 lica, od kojih u odnosu na ukupan broj zaposlenih zapošljava najmanje 80% korisnika, odnosno najmanje 60% korisnika – osoba sa invaliditetom. Izuzetak od ovog pravila predviđen je za preduzetnika koji stiče status socijalnog preduzeća pod uslovom da pored korisnika osnivača zapošljava najmanje još jednog korisnika.

Pod zapošljavanjem lica - korisnika u smislu samog zakona smatra se zaključivanje ugovora o radu u skladu sa propisima o radu, dakle rad na određeno ili neodređeno vreme, nepuno ili skraćeno.

Zaposleni korisnici pri tome ne mogu da ostvaruju zaradu čija visina prelazi iznos prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji prema poslednjem objavljenom podatku republičkog organa nadležnog za poslove statistike. Ovakvo rešenje proizilazi iz činjenice da socijalna preduzeća imaju poseban status, da su predviđene i različite mere u cilju njihovog održanja, da jedinice lokalne samouprave treba da zaposle odgovarajući broj korisnika ili omoguće poslovanje socijalnih preduzeća koja zapošljavaju taj broj korisnika. Preduzeća koja bi isplaćivala veće zarade ne bi trebala da imaju beneficije koje ostvaruju socijalna preduzeća, a lica-korisnici zaposleni u tim preduzećima koji ostvaruju veće zarade od prosečnih se ne bi mogla više smatrati socijalno i egzistencijalno ugroženima. U tom smislu takvo preduzeće bi nastavilo da posluje ali ne više u statusu socijalnog.

Kao jedna od specifičnosti socijalnih preduzeća uopšte, a kroz zakon je uređeno, svakako se ističe učešće zaposlenih u upravljanju i odlučivanju o njihovom radnopravnom statusu. Tako je zakonom predviđeno da zaposleni u socijalnom preduzeću imaju pravo da budu informisani i konsultovani, odnosno da učestvuju u upravljanju i odlučivanju o bitnim pitanjima u vezi sa njihovim radnopravnim statusom, posebno korisnici, i to na način uređen posebnim aktom socijalnog preduzeća.

Što se tiče ulaganja sredstava socijalno preduzeće sredstva od ostvarene dobiti nakon oporezivanja ulaže u očuvanje i povećanje broja radnih mesta, unapređenje uslova rada, osposobljavanje i usavršavanje, zadovoljenje potreba zaposlenih i drugih korisnika, odnosno zajednica kojima korisnici pripadaju. Ulaganje sredstava od ostvarene oporezive dobiti uređeno je tako da socijalno preduzeće polovinu sredstva na godišnjem nivou ulaže u samo preduzeće a preostala sredstva u Budžetski fond za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, što predstavlja njihovo ulaganje u zajednicu i jedno je od osnovnih obeležja socijalnog preduzetništva.

Status socijalnog preduzeća stiče se i pod uslovom da preduzeće ostvaruje oporezivu dobit srazmernu obimu proizvodnje i ukupnom broju zaposlenih. Ovakvo regulisanje predupređuje mogućnosti zloupotreba, odnosno prikazivanja dobiti koju nije moguće ostvariti u odnosu na obim proizvodnje i broj zaposlenih.

Pored ispunjavanja zakonom predviđenih uslova, preduzeća mogu imati status socijalnih ako ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike dostave prijavu statusa sa dokazima o ispunjavanju svih uslova.

Ministarstvo vodi elektronsku bazu podataka o socijalnim preduzećima, koja sadrži podatke koji se odnose na socijalno preduzeće (naziv, sedište, delatnost, kontakte i druge podatke koji se odnose na ispunjavanje uslova za poslovanje u statusu socijalnog preduzeća) i podatke koji se odnose na datume prijave, datum promene podataka i brisanja iz baze podataka sa razlogom brisanja.

Radi redovnog praćenja ispunjenosti uslova za status socijalnog preduzeća, ova preduzeća su dužna da ministarstvo nadležno za poslove socijalne politike obaveste o svakoj promeni koja je od uticaja na njihov status u roku od 15 dana od dana nastanka promene.

Zakonom je predviđeno da ministarstvo briše iz baze podataka socijalno preduzeća koje prestane da ispunjava uslove za poslovanje u statusu socijalnog preduzeća, a u slučaju da je brisanje izvršeno iz razloga što preduzeće ostvaruje oporezivu dobit nesrazmernu u odnosu na obim proizvodnje i ukupan broj zaposlenih ili ne ulaže deo sredstava od ostvarene oporezive dobiti na način predviđen zakonom ne može ponovo biti upisano u bazu podataka do isteka roka od dve godine od dana brisanja. Razlozi ovakvog regulisanja leže u činjenici da se na ovaj način žele sprečiti

zloupotrebe većeg obima, a preduzeća koja su takve zloupotrebe vršila onemogućiti da posluju u istom statusu odgovarajući vremenski period.

3. Podsticanje socijalnog preduzetništva (čl. 12-24)

Pod podsticanjem socijalnog preduzetništva podrazumevaju se mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje i podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja. Ove poslove organizuje i sprovodi organizacija nadležna za poslove zapošljavanja i ustanova socijalne zaštite, koje se u daljem tekstu označavaju kao organizacije, preduzeće za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom koje ima status socijalnog preduzeća, ali i jedinica lokalne samouprave osnivanjem centra za podsticanje socijalnog preduzetništva, čije osnivanje nije propisano kao obavezno u ovom slučaju.

Cilj ovakvog regulisanja je podsticanje saradnje između različitih aktera na lokalnom nivou koji mogu, svojim već postojećim kapacitetima, ili i uključivanjem novih preko centra za podsticanje socijalnog preduzetništva, da doprinesu postizanju osnovnih ciljeva socijalnog preduzetništva koji se prvenstveno odnose na rešavanje materijalnih problema najugroženijih sugrađana. Radi realizacije istog cilja predviđena je i dužnost razmenjivanja podataka i međusobne saradnje pomenutih aktera.

Zakonom je propisana i prednost za određene korisnike kada je u pitanju uključivanje u mere i aktivnosti podsticanja socijalnog preduzetništva. Prednost je propisana imajući u vidu da je veoma veliki broj korisnika, da su sredstva za ove namene u svakom slučaju ograničena, a da se ciljevi socijalnog preduzetništva postižu upravo uključivanjem najugroženijih korisnika. Tako, prednost imaju korisnici koji istovremeno pripadaju u dve i više kategorija korisnika ili su korisnici novčane socijalne pomoći u skladu sa propisima o socijalnoj zaštiti, odnosno novčane naknade u skladu sa propisima o zapošljavanju i istovremeno pripadaju još jednoj kategoriji korisnika ili su supružnici iz porodice u kojoj su oba supružnika nezaposlena.

Pod pripremom za zapošljavanje, u skladu sa ovim zakonom, podrazumevaju se mere i aktivnosti kojima se, u skladu sa propisima o socijalnoj zaštiti i propisima iz oblasti zapošljavanja vrše usluge procene i planiranja, podrške za samostalan život, savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge, odnosno sprovođenje aktivne politike zapošljavanja i profesionalne rehabilitacije po prilagođenim programima koji se odnose na individualni savetodavni rad, razvoj motivacije, stručnu podršku, unapređenje radno-socijalnih veština i sposobnosti, pomoć za osposobljavanje za rad, dodatno obrazovanje i obuka i drugi poslovi. Ovi poslovi su, u najvećoj meri, već predviđeni odgovarajućim propisima, s tim da se u konkretnom slučaju usmeravaju na najugroženije korisnike, sa ciljem boljeg opredeljivanja korisnika, efikasnijeg sprovođenja mera i postizanja značajnijih rezultata.

Procenu potrebe za uključivanje korisnika u pojedine mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje vrše stručni radnici u organizacijama, u skladu sa propisima po kojima obavljaju poslove. Vršenje procene potrebe za uključivanje korisnika u pojedine mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje je neophodna prethodna mera, kao bi se, na stručnoj osnovi, izvršila procena potrebe za uključivanje u pojedine mere koje ne predstavljaju finansijske mere u većem obimu potrebnih sredstava ili, naprotiv, u pojedine mere, kao što su različiti oblici obrazovanja odraslih, koje podrazumevaju kako veći obim sredstava, tako i duže vremenske periode potrebne za njihovu realizaciju.

Samo sprovođenje mera i aktivnosti pripreme za zapošljavanje mogu da vrše organizacije samostalno ili preko preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom koje ima status socijalnog preduzeća, preko

centra za podsticanje socijalnog preduzetništva u jedinicama lokalne samouprave, preko obrazovnih ustanova ili drugih subjekata.

Iz napred navedenih razloga u smislu efikasnosti i ekonomičnosti, korisniku kome, prema stručnoj proceni organizacije, nije potrebno uključivanje u mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje kojom se stiču znanja, sposobnosti i veštine za obavljanje konkretnih poslova izdaje se preporuka za zapošljavanje u socijalnom preduzeću. Nasuprot tome, korisnici koji su uključeni u mere i aktivnosti pripreme za zapošljavanje kojima se stiču znanja, sposobnosti i veštine za obavljanje konkretnih poslova dobijaju potvrdu o završenoj pripremi, koja sadrži i opis stečenih znanja i veština, kako bi se, pored zapošljavanja u socijalnom preduzeću, u perspektivi mogli zaposliti u skladu sa stečenim znanjima, i kod drugih poslodavaca.

Ukoliko se korisnik nalazi na pripremi za zapošljavanje duže od mesec dana, a imajući u vidu težak ekonomski položaj ovih lica, pripada pravo na naknadu troškova prevoza i troškova ishrane za vreme trajanja pripreme u visini neoporezovanog iznosa u skladu sa zakonom.

Sa druge strane, mere podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja podrazumevaju mere aktivne politike zapošljavanja, u skladu sa propisima o zapošljavanju kojima se obezbeđuje stručna podrška za osnivanje i početak rada socijalnog preduzeća, podrška samozapošljavanju, subvencije za zapošljavanje korisnika, subvencije zarada osoba sa invaliditetom i druge mere kojima se obezbeđuju sredstva za zapošljavanje i održanje zaposlenja u svim formama socijalnog preduzetništva. Ove mere sprovodi organizacija nadležna za poslove zapošljavanja – Nacionalna služba za zapošljavanje, kao mere aktivne politike zapošljavanja, u skladu sa opštim aktom kojim se utvrđuju bliži uslovi i merila za ostvarivanje prava.

Međutim, ovim zakonom je, kao nova, uvedena jedna mera koja se odnosi na lice - korisnika koji nije obuhvaćen drugim merama aktivne politike zapošljavanja ali je obuhvaćen merama i aktivnostima pripreme za zapošljavanje. U slučaju kad socijalno preduzeće zaposli na neodređeno vreme ovakvo lice može da ostvari pravo na subvenciju zarade za tog korisnika u periodu od 12 meseci, ali ne više od iznosa minimalne zarade utvrđene u skladu sa propisima o radu. Ova mera se ostvaruje prema propisima o državnoj pomoći za zapošljavanje lica koja se teže zapošljavaju i drugim propisima o državnoj pomoći koji su potrebni za primenu propisa o državnoj pomoći za zapošljavanje lica koja se teže zapošljavaju.

Osim pomenutih, socijalno preduzeće ostvaruje i sva posebna prava utvrđena propisima iz oblasti javnih nabavki, poreske politike, doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, državne pomoći i drugim propisima, u skladu sa tim propisima.

Posebni podsticaji predviđaju se za jedinice lokalne samouprave, upravo radi podsticanja njihovog uključivanja u ovu delatnost od opšteg interesa, ali i od interesa za samu jedinicu lokalne samouprave.

Naime, jedinica lokalne samouprave koja obezbedi zapošljavanje najmanje 10% korisnika sa svoje teritorije, a od kojih je najmanje polovina onih koji imaju prednost za uključivanje u pripremu za zapošljavanje, kao stimulativnu meru za dalji razvoj socijalnog preduzetništva, može ostvariti odgovarajući iznos sredstava na ime učešća u finansiranju mera podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja u socijalnom preduzeću na njenoj teritoriji.

Visina sredstava, u zavisnosti od stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave koji je utvrdio Republički zavod za statistiku, iznosi:

3) za četvrtu grupu (stepen razvijenosti ispod 60% republičkog proseka) i za devastirana područja (stepen razvijenosti ispod 50% republičkog proseka) – polovinu potrebnih sredstava;

4) za treću grupu (u rasponu od 60% do 80% republičkog proseka) – trećinu potrebnih sredstava;

5) za drugu grupu (u rasponu od 80% do 100% republičkog proseka) i ostale jedinice lokalne samouprave – 10% potrebnih sredstava.

Ako jedinica lokalne samouprave ne obezbedi zapošljavanje korisnika u potpunosti, planirani iznos sredstava srazmerno se umanjuje.

Zahtev za učešće u finansiranju mera podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja jedinica lokalne samouprave podnosi ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja u okviru zahteva za finansiranje programa i mera aktivne politike zapošljavanja, u skladu sa propisima o zapošljavanju, osim ako jedinica lokalne samouprave osniva socijalno preduzeće radi pružanja usluga socijalne zaštite u skladu sa programom unapređenja socijalne zaštite, zahtev se podnosi ministarstvu nadležnom za socijalnu zaštitu.

Obezbeđivanje zapošljavanja korisnika sa svoje teritorije jedinica lokalne samouprave može realizovati na različite načine, i to:

1) osnivanjem jednog ili više socijalnih preduzeća koja obavljaju poslove iz nadležnosti jedinica lokalne samouprave, u skladu sa propisima o lokalnoj samoupravi i zapošljavaju odgovarajući broj korisnika. Ovde je moguće osnovati socijalno preduzeće kao drugog subjekta pružaoca usluga socijalne zaštite u skladu sa propisima iz oblasti socijalne zaštite, i to u skladu sa različitim potrebama za ovim uslugama koje jedinice lokalne samouprave imaju;

2) obavljanjem poslova iz nadležnosti jedinica lokalne samouprave preko jednog ili više socijalnih preduzeća koja zapošljavaju odgovarajući broj korisnika sa teritorije te jedinice lokalne samouprave. Ovakav način obezbeđivanja zapošljavanja korisnika podrazumeva i da se obavljanjem poslova preko socijalnog preduzeća omogućava zarada odgovarajućeg broja korisnika u visini prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji prema podacima republičkog organa nadležnog za poslove statistike u periodu od najmanje 12 meseci od dana izvršenja finansijskih obaveza.

Ako je jedinica lokalne samouprave osnovala više socijalnih preduzeća, osniva i centar za podsticanje socijalnog preduzetništva preko kojeg obavlja poslove koji se odnose na redovno sagledavanje ispunjenosti uslova za status socijalnog preduzeća, izvršavanje pojedinih poslova iz nadležnosti jedinica lokalne samouprave, koordinaciju i praćenje rada, podsticanje socijalnog preduzetništva i druge poslove.

4. Budžetski fond za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva (čl. 25-26)

Zakonom je predviđeno osnivanje Budžetskog fonda za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, kojim upravlja ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja i socijalne politike, a odluku o njegovom otvaranju donosi Vlada.

Ovaj fond se finansira iz sredstava obezbeđenih u budžetu Republike Srbije, sredstava izdvojenih iz dela dobiti socijalnih preduzeća, donacija, legata i drugih prihoda u skladu sa zakonom.

Sredstva ovog fonda koriste se isključivo za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, učešća u finansiranju mera podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja u socijalnom preduzeću, poboljšanje uslova rada, unapređenje proizvodnih programa i usluga, uvođenje standarda, poboljšanje kvaliteta proizvoda i

pruženih usluga, kao i za programe pomoći socijalnim preduzećima u slučaju problema u njihovom poslovanju, u skladu sa pravilima o državnoj pomoći.

5. Savet za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva (član 27.)

Vlada osniva Savet za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva kao savetodavno telo koje daje mišljenja u vezi sa pitanjima podsticanja socijalnog preduzetništva, projektima razvoja socijalnog preduzetništva i obavlja druge poslove u skladu sa odlukom o osnivanju. Ovaj savet čine predstavnici osnivača, odnosno odgovarajućih ministarstava koja mogu doprineti realizaciji ciljeva socijalnog preduzetništva, drugih organa i organizacija, preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom koja imaju status socijalnog preduzeća, centara za podsticanje socijalnog preduzetništva, socijalnih preduzeća, udruženja od značaja za socijalno preduzetništvo i drugih lica.

Jedinice lokalne samouprave takođe mogu osnovati slične savete na lokalnom nivou ili u okviru postojećih organa, odnosno centra za podsticanje socijalnog preduzetništva obavljati poslove iz nadležnosti saveta.

6. Evidencije i izveštavanje (član 28.)

Zakonom se propisuje, radi praćenja stanja i sprovođenja zakona, da organizacije (Nacionalna služba za zapošljavanje i ustanove socijalne zaštite) vode evidenciju o podsticanju socijalnog preduzetništva i drugim poslovima u skladu sa samim zakonom. Iz istih razloga propisuje se i dostavljanje odgovarajućih izveštaja ministarstvu nadležnom za poslove zapošljavanja i socijalne politike, i to:

- organizacije dostavljaju redovne izveštaje o podacima iz svoje evidencije;
- jedinice lokalne samouprave dostavljaju godišnje izveštaje o zapošljavanju korisnika sa svoje teritorije u socijalnom preduzeću, i to neposredno ili preko centra za podsticanje socijalnog preduzetništva;
- socijalna preduzeća dostavljaju godišnje izveštaje o svim podacima u vezi ispunjavanja uslova za status socijalnog preduzeća.

7. Nadzor (član 29.)

Inspekcijski nadzor nad primenom zakona od strane socijalnih preduzeća, kao i nad ostvarivanjem prava, položaja i zaštite korisnika koji su u radnom odnosu u socijalnom preduzeću vrši Inspektorat za rad, u skladu sa samim zakonom i propisima iz oblasti rada i bezbednosti i zdravlja na radu.

Inače, vršenje nadzora nad sprovođenjem zakona u pojedinim segmentima, ministarstvo vrši i redovnim nadzorom u skladu sa propisima iz oblasti zapošljavanja i propisima iz oblasti socijalne zaštite, što je i regulisano samim tim propisima, a ovim zakonom se praktično i upućuje na obavljanje pomenutih poslova u skladu sa navedenim propisima.

8. Kaznene odredbe (čl. 30-32)

Zakonom su propisane novčane kazne za prekršaj učinjen od strane pravnog lica – organizacije i odgovornog lica u tom pravnom licu; pravnog lica – preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, centra za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, obrazovne ustanove ili drugog subjekta kao i odgovornih lica u tim pravnim licima; i posebno socijalnog preduzeća pravnog lica i odgovornog lica u tom pravnom licu ili socijalnog preduzeća preduzetnika.

9. Prelazne i završne odredbe (čl. 33-35)

Prelaznim odredbama uređuje se prestanak važenja odredaba propisanih čl. 26. i 34. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom

(„Službeni glasnik Republike Srbije”, broj 36/09) u delu koji se odnosi na socijalnu organizaciju i članom 45. istog zakona imajući u vidu da se ovim zakonom detaljno regulišu socijalna preduzeća, pa i osoba sa invaliditetom.

Utvrđuje se i rok od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona da organizacije donesu opšta akta i usklade svoju organizaciju na osnovu ovlašćenja iz zakona, kao i za Vladu da otvori Budžetski fond za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva i osnuje Savet za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva.

Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja.

IV. Procena finansijskih sredstava

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna finansijska sredstva, imajući u vidu da su sredstva za obavljanje pojedinih poslova predviđenih ovim zakonom već obezbeđena u okviru dosadašnjih izvora finansiranja i podsticaja. Naime, samim zakonom su, kao nosioci pojedinih poslova predviđene organizacija nadležna za poslove zapošljavanja – Nacionalna služba za zapošljavanje i ustanove socijalne zaštite, koje treba da poslove predviđene ovim zakonom obavljaju u skladu sa propisima iz oblasti zapošljavanja i propisima iz oblasti socijalne zaštite. Radi obavljanja navedenih poslova već su obezbeđena sredstva namenjena realizaciji pojedinih usluga socijalne zaštite (različite usluge – procene i planiranja, podrške za samostalan život, savetodavno terapijske i socijalno edukativne, kao i novčane socijalne pomoći i dečiji dodaci), ali i sredstva predviđena za realizaciju mera aktivne politike zapošljavanja (u posredovanju u zapošljavanju, savetovanju o planiranju karijere, samozapošljavanju, kreiranju novih radnih mesta, refundacijama zarada, dodatnom obrazovanju i obukama i sl.), a posebno sredstva Budžetskog fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom za realizaciju pojedinih mera aktivne politike zapošljavanja upravo osoba sa invaliditetom.

Takođe, ne predviđa se ni povećanje broja zaposlenih u ovim organizacijama, imajući u vidu da su korisnici zapošljavanja u socijalnim preduzećima lica koja već ostvaruju prava ili usluge iz oblasti zapošljavanja, odnosno socijalne zaštite, i nalaze se na evidencijama.

Ovim zakonom se zapravo, sa jedne strane, insistira na međusektorskom pristupu rešavanju problema nezaposlenosti i materijalne nesigurnosti najugroženijih kategorija stanovništva, dok se, sa druge strane, podstiče uključivanje šire društvene zajednice, posebno aktera na lokalnom nivou u rešavanje tih problema.

Iz navedenog proizilazi da se zakonom praktično podstiče unapređivanje postojećih poslova i programa finansiranja a radi ostvarivanja održivosti i daljeg razvoja socijalnog preduzetništva, predviđa se osnivanje Fonda za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, čiji bi osnovni prihod, po principu solidarnosti, činila upravo sredstva izdvojena iz dela dobiti samih socijalnih preduzeća.

Posebno treba napomenuti da su socijalna preduzeća, kao je već navedeno, ključni element evropskog socijalnog modela, kao i da se od strane Evropske komisije i Ekonomsko-socijalnog komiteta podržava stvaranje političkog okvira i akcionog plana za promociju socijalnih preduzeća, te da se sugerše da sledeći ciklus programiranja strukturalnih fondova EU nedvosmisleno sadrži podršku osnivanju i delovanju socijalnih preduzeća u pojedinim zemljama. U tom smislu, predviđa se kreiranje niza projekata sa idejom ostvarivanja ciljeva utvrđenih zakonom koji koincidiraju sa ciljevima EU u ovoj oblasti, te se može očekivati i priliv određenog iznosa sredstava iz odgovarajućih fondova EU.

Dakle, u početku primene zakona predviđa se određivanje korisnika socijalnog preduzetništva, individualni rad i procena njihove zapošljivosti, kao i

uključivanje u pojedine mere i aktivnosti koje su već predviđene propisima iz navedenih oblasti a za koje su u budžetu obezbeđena sredstva.

Ilustracije radi, sredstva za sprovođenje mera aktivne politike na godišnjem nivou iznose oko 3,5 milijarde dinara. Ova sredstva se koriste za mere aktivnog traženja posla, mere dodatnog obrazovanja i obuke, subvencije za zapošljavanje (samozapošljavanje i otvaranje novih radnih mesta) i druge mere predviđene propisima iz oblasti zapošljavanja usmerene ka podizanju nivoa zapošljivosti i podsticanju zapošljavanja upravo teže zapošljivih lica koja su istovremeno, u najvećem broju korisnici mera i aktivnosti u okviru socijalnog preduzetništva.

Pregled sredstava za realizaciju mera aktivne politike zapošljavanja u 2011. godini (u momentu sačinjavanja ovog obrazloženja izveštaji za 2012. godinu nisu završeni):

R. br.	Mera aktivne politike zapošljavanja	Sredstva
1.	Aktivno traženje posla	7.539.637,65
2.	Dodatno obrazovanje i obuke	1.424.900.645,01
3.	Subvencije za zapošljavanje	1.305.812.948,99
4.	Javni radovi	697.881.740,59
	Ukupno:	3.436.134.972,24

U mere aktivnog traženja posla u 2011. godini uključeno je ukupno 86.822 lica, po programu za zapošljavanje i stručno osposobljavanje angažovano je ukupno 17.542 lica a u obuke koje su organizovane za potrebe poslodavca ili za tržište rada uključeno je 5.246 lica, subvenciju za samozapošljavanje dobilo je 3.070 lica, dok su poslodavci uz subvenciju za otvaranje novih radnih mesta zaposlili 5.275 lica. Na javnim radovima se zaposlilo 5.278 lica.

Efektima socijalnog preduzetništva svakako bi bila obuhvaćena i nezaposlena lica koja su obuhvaćena i merama aktivne politike zapošljavanja, te bi, po proceni, minimalno 10% od ukupnih sredstava predviđenih za ove namene moglo da se upotrebi za razvoj socijalnog preduzetništva, što je **≈350.000.000** dinara (minimalna projekcija na 10% od ukupnog broja ovih korisnika na godišnjem nivou).

Dalje, sredstva za realizaciju učešća u finansiranju programa i mera aktivne politike zapošljavanja na nivou teritorijalne autonomije, odnosno jedinica lokalne samouprave, u skladu sa članom 60. Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Sl. glasnik RS”, br. 36/09 i 88/10), obezbeđuju se u okviru sredstava opredeljenih budžetom Republike Srbije. Za sprovođenje ovih mera aktivne politike zapošljavanja na nivou teritorijalne autonomije, odnosno jedinica lokalne samouprave u 2011. godini izdvojena su sredstva u ukupnom iznosu od 892.327.485,00 dinara. Sredstva koja su u istom periodu za iste namene obezbedile jedinice lokalne samouprave i teritorijalne autonomije iznose 775.514.129,00 dinara.

Efektima socijalnog preduzetništva bila bi obuhvaćena i lica koja su obuhvaćena merama aktivne politike zapošljavanja na teritoriji jedinica lokalne samouprave, tako da bi i u ovom slučaju moglo da se projektuje da bi minimum 10% ukupnih sredstava koje za ove mere izdvajaju lokalne samouprave moglo da bude usmereno na razvoj socijalnog preduzetništva i zapošljavanje u socijalnim preduzećima, što iznosi **≈77.000.000** dinara.

Sa druge strane, Budžetski fond za profesionalnu rehabilitaciju i podsticanje zapošljavanja osoba sa invaliditetom namenjen je, između ostalog, za mere i

aktivnosti koje sprovodi Nacionalna služba za zapošljavanje realizujući programe i mere namenjene zapošljavanju osoba sa invaliditetom. U 2012. godini predviđena su sredstva u ukupnom iznosu od 800.000.000,00 dinara za finansiranje:

1. mera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije – obuke za aktivno traženje posla, prekvalifikacija, dokvalifikacija, radno osposobljavanje i drugi programi dodatnog obrazovanja i obuke, mere i aktivnosti usmerene ka senzibilizaciji i podsticanju zapošljavanja osoba sa invaliditetom i dr., u iznosu od 70.000.000,00 dinara;

2. podsticanja zapošljavanja osoba sa invaliditetom – kroz subvencije za samozapošljavanje, za otvaranje novih radnih mesta, subvencije zarade za osobe sa invaliditetom bez radnog iskustva i drugo, u ukupnom iznosu od 680.000.000,00 dinara;

3. refundacija troškova prilagođavanja radnog mesta osoba sa invaliditetom koje se zapošljavaju pod posebnim uslovima i refundacija troškova obezbeđivanja stručne podrške osobama sa invaliditetom koje su zaposlene pod posebnim uslovima – u ukupnom iznosu od 50.000.000,00 dinara.

Sredstvima iz Budžetskog fonda za profesionalnu rehabilitaciju i podsticanje zapošljavanja osoba sa invaliditetom koja su namenjena za mere i aktivnosti koje sprovodi Nacionalna služba za zapošljavanje obuhvaćena su i lica – osobe sa invaliditetom koja bi se zaposlila u socijalnim preduzećima (za šta postoji veoma veliko interesovanje udruženja i organizacija osoba sa invaliditetom) tako da bi minimalno 10% ovih sredstva moglo da se upotrebi za razvoj socijalnog preduzetništva, što iznosi **≈80.000.000 dinara**.

Dalje, u perspektivi, korisnici ovog zakona, odnosno lica koja bi se zapošljavala u socijalnim preduzećima jesu lica koja ostvaruju prava ili usluge u skladu sa propisima iz oblasti socijalne zaštite i nezaposlena lica u skladu sa propisima iz oblasti zapošljavanja, a kojima je potrebna pomoć i podrška radi savladavanja socijalnih, materijalnih i životnih teškoća. To su prvenstveno lica koja ostvaruju pravo na novčanu socijalnu pomoć ili pomoć za osposobljavanje, odnosno novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti; samohrani roditelji ili supružnici iz porodice u kojoj su oba supružnika nezaposlena, koji su u velikom broju istovremeno i korisnici novčane socijalne pomoći; žrtve trgovine ljudima, zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja ili eksploatacije-takođe korisnici različitih usluga socijalne zaštite, kao i zavisnici od alkohola, droga ili drugih opojnih sredstava, posle završetka programa odvikavanja; dugoročno nezaposlena starija lica; Romi; osobe sa invaliditetom; interno raseljena, izbegla lica i povratnici po sporazumu o readmisiji i druga lica.

Pravo na novčanu socijalnu pomoć, u skladu sa propisima o socijalnoj zaštiti, pripada pojedincu, odnosno porodici, koji svojim radom, prihodima od imovine ili iz drugih izvora ostvaruju prihod manji od iznosa novčane socijalne pomoći utvrđene zakonom (minimalni nivo socijalne sigurnosti). Porodicom u smislu ostvarivanja prava na novčanu socijalnu pomoć, smatraju se supružnici i vanbračni partneri, deca i srodnici u pravoj liniji bez obzira na stepen srodstva kao i srodnici u pobočnoj liniji do drugog stepena srodstva pod uslovom da žive u zajedničkom domaćinstvu.

Osnovni iznos novčane socijalne pomoći, dakle, za pojedince, odnosno nosioce prava na pomoć bez ikakvih drugih prihoda, krajem 2012. iznosio je 7.275,00 dinara. Ovaj iznos se za svaku sledeću odraslu osobu u porodici uvećava za 50% (3.637,00 dinara), a za maloletnika za 30% (2.182,00 dinara). To znači da za bračni par bez dece pomoć iznosi 10.912 dinara, a za bračni par sa dvoje dece 15.277 dinara. Porodica sa više od šest članova ima pravo na pomoć za samo šest osoba.

Budžetom Republike Srbije za 2012. godinu obuhvaćeno je približno 90.000 porodica za koje je izdvojeno ukupno 10.362.200.000,00 dinara.

Dalje, dečiji dodatak je pravo koje se ostvaruje na prvo, drugo, treće i četvrto dete u zavisnosti od materijalnog položaja porodice. Koriste ga deca najduže do 19-te godine ako su na redovnom školovanju. Dečiji dodatak mogu dobiti deca u porodicama čiji tromesečni proseki neto prihoda nije veći od 7.761,33 dinara po članu porodice (toliko je iznosio u aprilu 2012, a usklađuje se mesečno s rastom troškova života), odnosno 9.313,59 dinara za samohrane roditelje, roditelje dece sa smetnjama u razvoju, hranitelje i staratelje. Mesečni iznos dečijeg dodatka u 2012.godini iznosio je 2.449,38 dinara odnosno 3.184,77 dinara. Ovo praktično znači da korisnici novčane socijalne pomoći, ukoliko imaju decu na redovnom školovanju, istovremeno koriste i pravo na dečiji dodatak.

Budžetom Republike Srbije za 2012. godinu obuhvaćeno je približno 410.000 dece za koje se izdvoje ukupno 11.493.545.000 dinara.

Ukoliko bi se u socijalnim preduzećima zaposlio samo po jedan član pojedinih porodica obuhvaćenih novčanom socijalnom pomoći, u međusobnoj saradnji jedinica lokalne samouprave, ustanova socijalne zaštite i Nacionalne službe za zapošljavanje (u drugoj i narednim godinama primene zakona), broj korisnika prava na novčanu socijalnu pomoć i broj korisnika prava na dečiji dodatak smanjio bi se u tom slučaju najmanje za 5% u najnepovoljnijoj varijanti (minimalna projekcija na 5% od ukupnog broja ovih korisnika na godišnjem nivou).

Ukupan broj korisnika socijalnih davanja	Ukupna sredstva za korisnike obezbeđena budžetom 2012.	Ukupan broj korisnika socijalnih davanja nakon zapošljavanja 5%	Godišnja razlika u ukupnim sredstvima za isplatu socijalnih davanja nakon zapošljavanja 5%
≈410.000 korisnika dečijeg dodatka	11.493.545.000	≈389.500 korisnika dečijeg dodatka	≈574.677.000
≈90.000 porodica	10.362.200.000	≈85.500 porodica korisnika novčane socijalne pomoći	≈518.110.000

I konačno, prosečan mesečni broj nezaposlenih lica koja ostvaruju pravo na novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti jeste oko 70.000 korisnika. Novčana naknada se isplaćuje u rasponu 80-160% minimalne zarade utvrđene u skladu sa propisima o radu, u trajanju od tri do 24 meseca. Najveći broj korisnika (oko 55.000) ostvaruje pravo na novčanu naknadu u minimalnom iznosu, što je oko 21.000,00 dinara mesečno po korisniku, a ovo pravo se u proseku koristi šest meseci. Zapošljavanjem samo jednog korisnika koji prima novčanu naknadu u prosečnom iznosu i ostvaruje ovo pravo šest meseci obezbeđuju se sredstva u ukupnom iznosu od 126.000,00 dinara, dok bi projektovanim minimalnim zapošljavanjem 5% korisnika novčane naknade bila ostvarena razlika u potrebnim sredstvima za ove namene u iznosu od **≈441.000.000,00 dinara**.

Ukoliko bi se u perspektivi za socijalno preduzetništvo izdvajala samo sredstva koja predstavljaju projektovanu razliku u ukupno potrebnim sredstvima za isplatu novčane socijalne pomoći, dečijeg dodatka i novčane naknade za slučaj nezaposlenosti u slučaju da se u socijalnim preduzećima zaposli minimalnih 5% korisnika, za ove namene bi mogla biti izdvojena sredstva u ukupnom iznosu **≈1.533.787.000,00 dinara**.

Takođe, potrebno je ponoviti da bi se, u narednim godinama primene zakona, pored pomenutih sredstava, za pojedine namene koristila i sredstva Fonda za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, odnosno sredstva izdvojena iz dela dobiti samih socijalnih preduzeća, kao i sredstva evropskih strukturnih fondova, što u ovom momentu nije moguće preciznije ni projektovati.

V. Analiza efekata zakona

1) Na koga će i kako će najverovatnije uticati rešenja u zakonu?

Rešenja iz ovog zakona će, pre svega, pozitivno uticati na korisnike definisane ovim zakonom, odnosno korisnike usluga socijalne zaštite i određene kategorije nezaposlenih lica.

Rešenja iz zakona će pozitivno uticati i na sveukupan privredni ambijent, osnivanjem odgovarajućeg broja socijalnih preduzeća i pokretanjem svojevrsne inovativne proizvodnje dobara ili pružanja usluga od strane tih preduzeća istovremeno podstičući razvoj društveno odgovornog poslovanja i socijalne uključenosti najugroženijih kategorija stanovništva.

I konačno, rešenja iz zakona će pozitivno uticati i na smanjenje siromaštva najugroženijih kategorija građana, na smanjenje obima sredstava namenjenih pružanju materijalnih usluga socijalne zaštite i na povećanje pozitivnih efekata sprovođenja mera aktivne politike zapošljavanja.

2) Kakve troškove će primena zakona stvoriti građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)?

Primena zakona neće stvoriti troškove ni građanima ni privredi, s obzirom da se ovim propisom ne uređuje nikakva nova finansijska obaveza privrednim subjektima i građanima (detaljno objašnjeno pod IV. Procena finansijskih sredstava).

Sa druge strane, osnivanje centra za podsticanje socijalnog preduzetništva na teritoriji jedinice lokalne samouprave predviđeno je kao fakultativno, odnosno sama jedinica lokalne samouprave procenjuje da li je potrebno osnivanje takvog centra na njenoj teritoriji, sem u slučaju kada ta jedinica lokalne samouprave na svojoj teritoriji osnuje više socijalnih preduzeća koja obavljaju poslove iz njene nadležnosti. Razlog ovakvog regulisanja je činjenica da jedinica lokalne samouprave koja prepoznaje interes da osnuje više socijalnih preduzeća treba da vrši sagledavanje ispunjenosti uslova za status socijalnog preduzeća, izvršavanje pojedinih poslova, koordinaciju i praćenje rada samih socijalnih preduzeća, te je efikasnije i celishodnije da se ovi poslovi obavljaju u samoj jedinici lokalne samouprave, nego u okviru ministarstva. Na ovaj način se jedinice lokalne samouprave neposredno uključuju u rešavanje materijalnih i egzistencijalnih problema svojih sugrađana. Takođe, potrebno je napomenuti da samim zakonom nije predviđeno da su centri organi jedinica lokalne samouprave, nego mogu da budu tela sačinjena od postojećih zaposlenih, što dalje znači da ne podrazumevaju nužno i zapošljavanje novih lica.

Takođe je i Savet za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, koji osniva Vlada, telo koje prevashodno koordinira i upravlja projektima iz podsticanja razvoja socijalnog preduzetništva. Ovo telo bi trebalo da bude sačinjeno od strane postojećih lica iz pojedinih sektora različitih ministarstava, organa i organizacija, kao i udruženja, stručnih u svojim oblastima, koji međusobnom saradnjom treba da doprinesu razvoju socijalnog preduzetništva u globalu.

Iz navedenog sledi da osnivanje centara za podsticanje socijalnog preduzetništva kao ni Saveta za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva neće stvoriti nikakve dodatne troškove.

3) Da li su pozitivne posledice donošenja zakona takve da opravdavaju troškove koje će on stvoriti?

Ovim zakonom bi trebalo obezbediti prevashodno materijalnu egzistenciju najugroženijih kategorija građana stvarajući uslove za obavljanje različitih poslova i stvaranje novih privrednih subjekata, a sam zakon nema za posledicu neposredno stvaranje troškova, kako je u prethodnim delovima teksta obrazloženja i navedeno.

Pored pozitivnih socijalnih efekata u smislu uključivanja u društvene tokove najugroženijeg stanovništva, ovaj zakon u perspektivi doprinosi i smanjenju ukupnih potrebnih sredstava za socijalnu zaštitu i time pored socijalnog i humanog, ima i ekonomsko opravdanje.

Inače, među razlozima za donošenje ovog zakona svakako se izdvaja činjenica da u Republici Srbiji koncept „socijalnog preduzetništva“ do sada nije prepoznat od strane pravnog sistema, iako su značaj koncepta i njegovi pozitivni efekti prepoznati u praksi. Tako, prema do sada sačinjenim izveštajima i analizama koji se odnose na socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva (Prvi nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva u Republici Srbiji za period 2008-2010 godine koji je usvojila Vlada 2011. godine, istraživanje Socijalna preduzeća i uloga alternativne ekonomije u procesu evropskih integracija Evropskog pokreta u Srbiji iz 2008. godine, Normativni okvir poslovanja socijalnih preduzeća u Srbiji Grupe 484, Mapiranje socijalnih preduzeća u Srbiji UNDP-a i drugi) preporučuje se da smanjenje siromaštva i socijalno uključivanje treba da bude visoko na listi prioriteta politika Vlade, kao i kreiranje pravnog i strateškog okvira za socijalna preduzeća, ekonomske, fiskalne i druge mere, regionalni razvoj, međusektorska i saradnja državnih organa i nevladinog sektora... U ovim izveštajima konstatovano je da je u Republici Srbiji već postoje specifična „socijalna preduzeća“ – koja takav status trenutno nemaju niti mogu da imaju pre donošenja ovog zakona, a koja među najvažnijim ciljevima imaju podršku različitim osetljivim grupama, lokalni razvoj i razvoj preduzetništva. Kao ključni problemi za dalji razvoj ovog sektora identifikovani su: nepostojanje pravnog okvira, nedovoljno ulaganje u ljudski kapital, otežan pristup izvorima finansiranja, neadekvatan poreski tretman, nedostatak statističkog praćenja, što je karakteristično i za zemlje u okruženju.

U Republici Srbiji ne postoji pravni propis koji reguliše ovu materiju, ali u nekoliko zakona i strategija postoje odredbe koje su osnova i podrška budućeg razvoja socijalnog preduzetništva. Tako su npr. Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Sl. glasnik RS”, broj 36/09) prepoznata socijalna preduzeća i socijalne organizacije ali ova odredba nije dalje razrađena, niti je na osnovu tog zakona osnovano socijalno preduzeće. Upravo iz tog razloga se ova odredba i stavlja van snage, a u tekstu ovog zakona prepoznate su i osobe sa invaliditetom kao korisnici socijalnog preduzetništva.

Donošenjem ovog zakona bi se dakle stvorio pravni okvir za prepoznavanje i razvoj ovog sektora, što je i u skladu sa težnjom za usaglašavanje kako zakonodavstva tako i politika u Republici Srbiji sa evropskom strategijom inkluzivnog i održivog razvoja, ali i dokumentima Evropskog parlamenta, Evropske komisije, Ekonomsko-socijalnog komiteta (detaljno objašnjeno pod II. Razlozi za donošenje zakona). Potrebno je ipak napomenuti da na nivou Evropske unije ne postoji posebna pravna regulativa o socijalnom preduzetništvu; činjenica da takva regulativa postoji za određene statusne oblike u kojima „socijalna preduzeća“ mogu da deluju na teritoriji dve ili više država-članica (prvenstveno zadruge i fondacije u Italiji, Velikoj Britaniji, Nemačkoj i Španiji) ne utiče na ovu konstataciju. Nedostatak posebne pravne regulative posledica je nesaglasnosti zemalja-članica EU u pogledu same sadržine pojma i koncepta socijalnog preduzetništva/socijalnih preduzeća, kao i činjenice da je socijalno preduzetništvo neravnomerno razvijeno u ovim državama. Nezavisno od nedostatka odgovarajuće regulative, EU, kako je već naglašeno, posvećuje značajnu pažnju socijalnom preduzetništvu.

4) Da li se zakonom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija?

Zakonom se predviđa stvaranje novih privrednih subjekata – socijalnih preduzeća i zapošljavanje teško zapošljivih i egzistencijalno ugroženih kategorija

stanovništva, koji su u najvećem broju nižeg nivoa obrazovanja, više godina van tržišta rada, nedovoljnih ili zastarelih znanja i sposobnosti, niske produktivnosti. Osnovna svrha ovih preduzeća jeste upravo podsticanje zajedničkih napora usmerenih ka stvaranju novih, održivih privrednih subjekata koji najvećim delom (80%) zapošljavaju lica kojima je potrebna i koja već ostvaruju različite oblike pomoći i podrške za samostalan život. Na ovaj način podstiče se i postiže veća socijalna kohezija i inkluzija.

Sa druge strane, na osnovu iskustava zemalja u kojima je već razvijen model socijalnog preduzetništva, na ovaj način se podstiče i specifična inovativnost pogotovo u rešavanju pojedinih problema društvenih zajednica kojima propadaju korisnici socijalnog zapošljavanja (detaljno objašnjeno pod II. Razlozi za donošenje zakona).

5) Da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o zakonu?

Zakon je sačinjen od strane Radne grupe, formirane od strane Ministarstva rada, zapošljavnja i socijalne politike, u čijem radu su, pored nadležnog ministarstva, učestvovali i predstavnici Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, poslodavaca, SMART- kolektiva, Udruženja invalidskih preduzeća Srbije, naučne javnosti – Pravnog fakulteta u Beogradu i Mreže istraživača socijalnih prilika, Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine, Udruženja samohranih roditelja, Gerontološkog centra i drugi.

Takođe, nadležni odbor Vlade odredio je Program javne rasprave, koja je održana u periodu od 20-27. decembra 2012. godine, na kojoj su uzeli učešće brojni predstavnici reprezentativnih i drugih organizacija poslodavaca, Privredne komore Srbije i Privredne komore Beograda, Nacionalne službe za zapošljavanje, različitih organizacija i udruženja građana, stručne javnosti, Kancelarije Međunarodne organizacije rada, centara za socijalni rad, lokalne samouprave, reprezentativnih i drugih organizacija sindikata i drugi. Svi zainteresovani su imali priliku da se izjasne, daju mišljenje, primedbe, predloge i sugestije, koji su sagledani, procenjeni i ugrađeni u tekst u određenoj meri.

Nakon završetka javne rasprave izvršena je analiza svih sugestija i predloga učesnika i sačinjen je konačan tekst Nacrta zakona koje je upućen na mišljenje nadležnim organima, s tim da je na svim raspravama pohvaljena kako inicijativa za izradu ovog zakona, rešavanje problema socijalno najugroženijeg dela stanovništva na predviđeni način, tako i sam tekst Nacrta zakona – Izveštaj o javnoj raspravi sastavni je deo materijala kod utvrđivanja teksta zakona kao predloga od strane Vlade, dok se ovde daju samo najznačajnija pitanja i sugestije koje su date u toku trajanja javne rasprave (sa napomenom šta je prihvaćeno i obrazloženjem razloga zbog kojih pojedini predlozi nisu prihvaćeni). Izneti predlozi i sugestije odnosili su se na:

- odredbu kojom je utvrđena obaveza socijalnog preduzeća da deo sredstava od ostvarene dobiti na godišnjem nivou ulaže u samo preduzeće, a deo u poseban fond za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva. Bilo je predloga da se iznos sredstava koji se ulaže u fond smanji, da se omogući preduzeću da posluje kao i sva druga preduzeća i sl. Ovaj predlog nije prihvaćen iz razloga što upravo ulaganje od ostvarene dobiti predstavlja bit socijalnih preduzeća i na osnovu toga se ona izdvajaju od drugih. Iz tog razloga i imaju specifičan položaj u smislu mera za podsticanje otvaranja novih i održanja postojećih, kao i drugih podsticaja (poreskih, u okviru propisa o javnim nabavkama i dr.);

- limitirani iznos zarade korisnika u socijalnom preduzeću, gde je većina učesnika u raspravi bila saglasna sa ograničavanjem zarade korisnika na maksimalan nivo u visini prosečne zarade u Republici, dok je bilo pojedinačnih

primedaba da ne bi trebalo da postoji ovakvo ograničenje. Primedba nije prihvaćena iz istih razloga kao i izdvajanje dela dobiti na godišnjem nivou;

- mogućnost formiranja centara za podsticanje socijalnog preduzetništva u jedinicama lokalne samouprave, što je izazvalo veliku zainteresovanost, te su se brojne sugestije odnosile upravo na poslove koje bi ti centri obavljali. Ovakve sugestije nisu uvrštene u tekst, imajući u vidu da je Nacrtom zakona predviđen širok dijapazon poslova za ove centre, kao i da nema potrebe da se pojedini poslovi detaljno preciziraju samim zakonom, odnosno takvo preciziranje treba da bude izvršeno odlukom nadležnog organa o osnivanju centra;

- odredbu kojom je prednost za uključivanje u mere aktivne politike zapošljavanja data korisnicima koji istovremeno pripadaju trima i više kategorija i predloženo da ista bude izmenjena, te da se prednost daje licima koja pripadaju dvema i više kategorija korisnika, što je prihvaćeno i ugrađeno u tekst;

- potrebu pokretanja inicijative za imenu poreskih propisa, kao i propisa o javnim nabavkama, u cilju prepoznavanja socijalnih preduzeća i davanja određenih povlastica tim preduzećima u okviru navedenih zakona;

- predlog da se kao korisnici u Nacrtu zakona u smislu teže zapošljivih kategorija lica uvedu i HIV pozitivne osobe, što nije ugrađeno u tekst iz razloga što ova lica nije moguće prepoznati, odnosno pitanja koja bi se odnosila na zdravstvenu sposobnost lica bi mogla predstavljati povredu ličnog dostojanstva. Sa druge strane, nema prepreka da i ova lica osnuju socijalno preduzeće, jer mogu da se pojave kao druga lica – korisnici socijalnog preduzetništva;

- predlog za izmenu teksta Nacrta zakona u delu koji se odnosi na listu poslova koje socijalno preduzeće može obavljati u smislu da je potrebno naglasiti i mogućnost obavljanja poslova sakupljanja sekundarnih sirovina, što je prihvaćeno i ugrađeno u tekst;

- predlog da se za obavljanje inspekcijskih poslova osnuje socijalno preduzeće, a da zaposleni inspektori budu lica iz navedenih kategorija građana;

- mogućnost radnog angažovanja osoba sa smetnjama u mentalnom razvoju, odnosno lica koja nemaju poslovnu i radnu sposobnost, te je bliže pojašnjeno da se radi o licima koja ne mogu, u skladu sa propisima o radu, da zasnju radni odnos, a da je cilj zapošljavanja u socijalnim preduzećima upravo rešavanje teškog materijalnog i ekonomskog položaja korisnika zasnivanjem radnog odnosa i ostvarivanjem prava na zaradu. Lica koja nemaju poslovnu sposobnost bi trebala da budu korisnici različitih usluga socijalne zaštite, jer ne mogu da zasnivaju radni odnos;

- predlog da se čitav niz usluga socijalne zaštite, među kojima i usluga starateljstva u budućnosti obavlja u socijalnom preduzeću, za šta već postoje mogućnosti kroz osnivanje socijalnih preduzeća kao drugog subjekta pružaoca usluga socijalne zaštite;

- utvrđivanje dugoročnog plana kojim bi se obezbedila konkurentnost rada socijalnih preduzeća;

- neophodnost planiranja i obezbeđivanja sredstava za podsticanje socijalnog preduzetništva;

- eksplicitno navođenje mogućnosti podsticanja zapošljavanja kroz pokrivanje troškova adaptacije radnog mesta i procesa rada za osobe sa invaliditetom i odgovarajućih servisa podrške za ove osobe na radnom mestu, što nije prihvaćeno iz razloga što su takve mere već obuhvaćene propisima iz oblasti zapošljavanja na šta se upućuje Nacrtom zakona. Sa druge strane, predloženo je i navođenje mogućnosti

pružanja stručne podrške za osnivanje i početak rada socijalnog preduzeća, što je prihvaćeno i ugrađeno u tekst ;

- dodavanje namene sredstava fonda za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva u smislu unapređenja proizvodnih programa i usluga, što je prihvaćeno i ugrađeno u tekst;

- brisanje trgovine kod navođenja delatnosti socijalnih preduzeća, što je prihvaćeno;

- potrebu da se opštim aktom Nacionalne službe za zapošljavanje urede bliži uslovi i merila za ostvarivanje prava na mere podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja u socijalnim preduzećima, što je prihvaćeno i ugrađeno u tekst;

- ugrađivanje u tekst Nacrta zakona odredbe koja se, pored drugih podsticaja, odnosi i na mogućnost ostvarivanja drugih podsticaja utvrđenih propisima o državnoj pomoći, što je prihvaćeno i ugrađeno u tekst;

- preciziranje pojma korisnika pripadnika etničkih zajednica kod kojih je utvrđena stopa nezaposlenosti viša u odnosu prosečnu stopu nezaposlenosti u Republici Srbiji, na način da se takva stopa upoređuje u odnosu na broj ovih lica na teritoriji jedinice lokalne samouprave, što je prihvaćeno i ugrađeno u tekst.

Takođe, u postupku utvrđivanja zakon je poslat na mišljenje svim relevantnim organima – ministarstvima i Socijalno-ekonomskom savetu, kao telu nadležnom za davanje mišljenja o propisima iz oblasti zapošljavanja.

6) Koje će se mere tokom primene zakona preduzeti da bi se ostvarilo ono što se donošenjem zakona namerava?

Radi izvršavanja ovog zakona, u roku od šest meseci od njegovog stupanja na snagu, predviđa se donošenje:

1) opšteg akta kojim se utvrđuju bliži uslovi i merila za ostvarivanje prava na mere podsticanja zapošljavanja i održanja zaposlenja, od strane organizacije nadležne za poslove zapošljavanja (član 18.);

2) odluke o otvaranju Budžetskog fonda za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, koju donosi Vlada (član 25.);

3) odluke o osnivanju Saveta za podsticanje razvoja socijalnog preduzetništva, koju donosi Vlada (član 27).

Dalje, nakon donošenja zakona, izvršiće se obuka zaposlenih koji obavljaju poslove vezane za primenu zakona u Nacionalnoj službi za zapošljavanje i centrima za socijalni rad, a planira se i šira akcija upoznavanja jedinica lokalne samouprave sa pojedinim rešenjima. Ove poslove obavljace zaposleni u Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike kao redovne poslove.